

nosti, ki bi služil kot podlaga in pripomoček pri čitanju literarnih del; dijaku bi postalo delo razumljiveje in bi mu ostalo v spominu kot blesteča točka dotičnega kulturnega razdobja. — Naravno je, da bi tak pregled imel mnogo imen in letnic; upam pa, da bi ta imena in te letnice, ki so potrebne pač za umevanje kulturno-literarnega razvoja, ne bile v svoji celoti predmet mehaničnega učenja in učiteljevih zahtev. V takem pregledu bi naj bila podana tudi vsebina in označeni problemi zlasti še onih važnih del, ki jih v celoti ni mogoče obravnavati ali pa kojih prevodov še nimamo; pa tudi za dela, ki so nam na razpolago, bi bil v tem pregledu podan primeren uvod, ki bi mladino opozarjal na značilnosti in pozneje osvežil spomin na prečitana dela.

Iz gorenjega pa je tudi razvidno, da se morajo enako upoštevati tudi grška in latinska klasična dela, kajti realce in realni gimnazijec jih sploh ali le deloma pozna, dijak humanistične smeri pa le v posameznih in omejenih partijah.

Število za šolsko in domačo štivo predpisanih del kakor tudi literarni pregled bi narasla tako da ju je treba primerno razdeliti na več razredov; mišim si, da bi se predpisalo štivo za razrede od tretjega dalje, literarnemu pregledu pa bi se posvetila v zadnjih dveh razredih povprečno ena tedenska ura, ki bi se naj pridobila za materinščino nalašč v ta namen od nemščine, ki ima pri nas še enako število tedenskih ur kakor materinščina.

—sr Kongres srednješolskega prof. Udruženja v Sarajevu, ki se je vršil prejšnji mesec je pokazal, da se tudi vrste srednješolskega učiteljstva gibljejo čimbolj v smeri stanovskega organizatoričnega in duhovnega ujedinjenja. Stremljenje uprave je bilo v prvi vrsti usmerjeno, izboljšanje materijalnega položaja srednješolskih nastavnikov, zlasti tudi znano akcijo beograjske sekcije. Glavna uprava se je bavila nadalje z novim činovniškim srednješolskim zakonom ter okrepila vezi z bratskim češkoslovaškim in poljskim srednješolskim učiteljstvom. Drugetni, internacionalni profesorski kongres, ki je letos v Pragi, se vrši najbrž v Beogradu. — Profesorsko Udruženje šteje 2525 članov, od tega odpade na Srbijo 1486, Hrvatsko 424, Slovenijo 313, Bosno-Hercegovino 158 in Dalmacijo 144. Kongresa se je udeležilo 183 delegatov, med njimi 30 od ljubljanske sekcije. — Da se povzdigne interes za stanovska vprašanja, je treba misliti na stanovsko glasilo, ker je Nastavni vestnik le strogo strokovni list. — Pri volitvah so bili izvoljeni v glavno upravo: predsednik Jer. Zivanovič, podpredsednik Stj. Pavičič; odborniki: Mirko Popović, Pavle Stevanović, dr. Mih. Pavlovič, Pavle Rogič in Nedeljko Divac; namestniki: Fr. Vajda, Branislav Miljković in Jel. Ristić; v nadzorstvo: Mijo Petaj, Mih. Sevarlić in Aleks. Miletić. — Soglasno sprejeta kompromisna resolucija pozivlja ministra prosvete, da drži dano besedo in reši gmotno vprašanje srednješolskih nastavnikov do 1. septembra t. l. V nasprotnem slučaju nalaga kongres glavni upravi dolžnost, da podvzame v ugodno rešitev materijalnega stanja najenergičnejšo akcijo. — Pod energičnim vodstvom ravn. Markovića, predsednika sarajevske sekcije, se je rešil velik kompleks važnih stanovskih ter kulturnoprosvetnih vprašanj. Predlog, naj se uvede do celikrajevni za prvi razred srednjih šol spremeni izpiti je propadel. Na predlog splitske sekcije, kongres z ogorčenjem obsoja postopanje višjih oblasti, ki so zakrivila, da se v Dalmaciji in v Sloveniji honorar za nadure ni redno izplačeval. Kongres se izjavi proti otvarjanju srednjih šol tam, kjer ni zadostnega števila učencev, učnih moči in primerne šolske zgradbe. Srednješolski nastavniki odklanjajo nadzorovanje šolske mladine pri obližnih šolskih mašah. Soglasno se sklone, da mora biti vsak srednješolski učitelj član profesorskega društva, sicer se mora izjaviti proti njemu bojkot. Prihodnji kongres se vrši l. 1924. v Splitu. — Kongres v Sarajevu je dovršil mnogo in iniciativnega dela. Pokazal je, da se organizacija od leta do leta bolj konsolidira in da s tem raste tudi notranja sila in vrednost društva.

Vestnik meščanskih šol.

—c »Gradjanska škola«. Privremeni časopis Saveza udruženih nastavnika i nastavnica gradjanskih škola u kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. Izdaje: Savez udruženih nastavnika gradjanskih škola u Zagrebu: Urednik: Mita Djordjević, ravnatelj mešč. šole v Novem Sadu. Gradjanska škola izhaja v nedoločenih presledkih in stane za pos. šte. 12 Din. Čla-

ni Saveza dobivajo list brezplačno. Na-ročnino sprejema upravnik Drag. Humek, ravnatelj mešč. šole v Mariboru. — Izšla je prva šte. lista.

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

—t. Poziv. V litijem polit. okraju se namerava ustanoviti tri podružnice »Sadjarskega in vrtnarskega društva«, in sicer: Za cel višnegorski sodni okraj eno, za Litio-Smartno in kraje onostran Save drugo, za Zagorje. Izake in kraje tostran Save tretjo.

Sadjereja, ta važna panoga kmetijstva, ki razmeroma z malimi stroški in trudom daje precej dohodkov je povsem vredna da se jej v bodoče posveča več pažnje in se zainteresira vse merodajne kroge zanj. V prvi vrsti našo inteligenco na deželi, posamezne kmetovalce in vse one, ki imajo slobodni zmisel in dobro vojo delovati v tej stroki.

Predvsem vabim cenjeno učiteljstvo, ki po svojem poklicu itak živi in deluje med kmetijskim narodom, da gre pri snovanju podružnic v svojem okolju podpisnemu na roko. Vsaka šola naj bo član tega društva. Članarina znaša letno 25 dinarjev zato se na dobiva uzorno urevanji strokovni list: »Sadjar in vrtnar« kot važno poučno čtivo za učiteljstvo, šolsko mladino in odrasle, ki bo vezan gotovo v okras vsaki šolski knjižnici.

Delajmo na tem polju skupno ter dajmo predvsem priliko in dober zgled naš mladini, da se bode v svoji prid in lastni interes v bodoče intenzivneje zanimala za to koristno stroko, bo znanem izreku »Jablane, hruške in druge cepe, cepi v mladosti za stare zobe«. Pa tudi odrasli naj bi se porilieli z večjim veseljem te prekoristne kmetijske panoge.

Podružnica bode tudi imela nalogo v svojem okolišu zainteresirati občine in kraje šolske svete da bi se isti v bodoče bolj brigali za ureditev šolskih vrtov pri domačih šolah ker le na ta način je učiteljstvu omogočeno z uspehom gojiti praktični pouk v sadjarstvu.

Treba bode pa tudi sčasoma gledati na to, da se napravi v okraju vsaj dvoje nepotrebnih drevesnic.

Našo inteligenco, predvsem učiteljstvo, kakor tudi posamezne zavedne kmetovalce vabim k vstopu. »V slogi je moč, iz malega raste veliko.«

Fr. Jereb,

okr. ekonom za litijski okraj v Višnji gor.

—t Kmetijsko nadaljevanje tečajev. Radovljisko uč. dr. je stavilo na pov. UJU sledeči prelog: Višji šolski svet skušaj odpraviti ponavljalno šolo, a mesto te naj vpletje kmetijsko nadaljevalne tečaje, ki naj bodo obvezni za deško in dekliško mladino od 14.—16. starostnega leta.

Vestnik upokoj. učiteljstva.

—up Kaj bo z upokojenci po sprejetju novega uradniškega zakona? Najhuje smo prizadeti z novo službeno pragmatiko upokojenci. Prevod na dinarske plače je bila prva socialna krivica, ki se nam je zgodila, sedaj pa je doseglo naše gorje vrhunec. Upali smo, da bomo z novim uradniškim zakonom dosegli svoje pravo, to namreč, kar so dale že vse druge države svojim upokojencem, toda prezrli so nas popolnoma. Člen 239 izključuje popolnoma stare upokojence in določa glede pokojnin sledeče: 1. Uslužbenici, ki so upokojeni pred uveljavitvijo novega zakona, ostanejo pri dosedanjih mirovinah in dokladah. 2. Uslužbenici, ki bodo v roku treh let penzionirani po novem zakonu, dobijo penzije po starem zakonu, izvzemši one, ki so popolnoma doslužili svoja leta. Vdovam in rodbinam umrlih državnih uslužbencev ostanejo tudi po novem zakonu le stari dosedanja prejemki, kakor določa čl. 240 uradn. zakona.

Vestnik zabavilj in učit. ženskih ročnih del ter gospodinjstva

—z Položaj zabavilj in učiteljic žen. roč. del je enak onemu upokojencev in po sprejetju novega uradniškega zakona ne bo boljši. Razlika v plači bo še večja; toda to ne ustvarja še take mizerije, kakor zakon o draginjskih dokladah, ki nas uvršča v člen 6 in nam jemlje pravico do stanarinskih doklad. Tam je glavna in temeljna krivica, ki je ustvarila naš mizerni položaj. Zato mora naša pažnja biti posvečena le onemu trenutku, ko se bo izpreminjal zakon o draginjskih dokladah, da se nam tam popravi nesocialna krivica, ki nam je bila pri zadnji uvrstitvi storjena.

Vestnik za učiteljski naraščaj.

TURNEJA PEVSKEGA ZBORA DRŽ. UČITELJIŠČ PO BOSNI, HERCEGOVINI IN DALMACIJI. OD 29. JUNIJA DO 15. JULIJA 1923.

Kar nenadoma se več je porodila misel, da bi peljal svoj pevski zbor na Jadransko morje. Utrdil je to misel o meni prof. Verbič, tedanji pokrovitelj podružnice F. S. na učiteljišču. Lotil sem se sam vsega dela, primerno reducirjal svoj pevski zbor, obletal vse mogoče urade, firme, ljudi, pisal, brzojavljaj, računal, pripravljaj koncertni program, prosil, vabil, se jezil, bodril, se zameril na sto krajih, pridobil sto prijateljev in končno sem se del s sedemdesetimi ljudmi 29. junija zvečer v vagonih, pripravljenih odriniti čez Gorjance v Karlovec in dalje. Dasi sem najenergičnejše zahteval, da zbor ne sme šteti več kot 50 članov, vendar se jih je navzlic vsemu mojemu otepavanju nabralo 70. Ko bi pokazal svežnje pisem, prošenj, brzojavk itd., ki sem jih s svojimi zvestimi »tajniki« napisal in prejel, ko bi premeril vse te kilometre poti, ki sem jih pred odhodom vlaka moral premeriti jaz in moji pevci, pa bi imeli vendarle še nejasen pojem pripravljajnega dela za turnejo. Pa vse to je bilo ob pol 11. uri zvečer 29. junija, ko se je vlak premaknil, pozabljeno. Gledal sem okoli sebe in videl veselo, živahne oči svojih mladih pevcev. Iskali so udobnih sedežev, razložili svojo prtljago, smejali se, posvajali se od svojih. Pridobil sem za turnejo dr. A. Šerka kot zdravnika, ki se je moji prošnji rad odzval, g. K. Lasbacherja kot blagajnika zboru, ki sem mu pred odhodom izročil v neomejeno gospodarstvo naših prihranjenih, izprošenih, podarjenih in izposojenih par tisoč dinarjev, g. Arnska, telov. učitelja iz Zagorja, gospo Št. Korbarjevo, gdč. Prestorjevo in gdč. Furlanovo kot gardedame, ter g. Deklevo, kot mojega glasbenega adlatusa, edinega tovariša iz učiteljišča, kajti vsi drugi so se vabili pev. zboru znali spretno izogniti. Izmed pevcev sem izbral najzdravejše, najkrepkejše ljudi, zavedajoč se prav dobro naporov in težav, ki so nas čakale; seveda pa tudi najboljše in najvstrajnejše pevce, katerih vsak posameznik je moral znati ves repertoar nameravanih koncertov brezuslovno na pamet. Jaz namreč pri nastopih note v rokah pevcev iskreno sovražim. Peti znaš samo takrat, kadar poješ na pamet! Prvi pogoj za sprejem v zbor in na turnejo pa je bila sveta obljuba brezpogojnega pokoravanja vsem mojim odredbam. Držati takihle 70 mladih, živokrvnih, iskrozdravih, komaj dozorelih mladenk in mladeničev krepko v rokah ni lahka reč, to mi lahko vsakdo veruje. Razum dveh, srečno končavših se disciplinarnih slučajev ni prišlo ves čas niti do najmanjše nerednosti. Seveda treba znati ob pravem času vajeti nategniti, pa tudi popustiti. V sledečem hočem objaviti samo svoje kratke zapiske s pota.

Karlovec

30. junija navsezgodaj.

Prva noč potovanja je minila. Umiavamo se pri vodovodu na zapuščenih karlovški železniški postaji, čakajoč na vlak Bakar - Zagreb. Zelenkastoblodi obrzi pričajo o prečuti noči. Dekleta sramežljivo z modrimj brisačami brišejo zaspale oči, fantje prešerno hodijo po postaji. Jutro oblačno. Vlak prihaja.

Zagreb

ob 8. zjutraj.

Vse ven! Treba presesti v nove vozove. Našo gručo obsujejo Sokoli-izletniki, »hrvatski« Sokoli, ki neprijazno gledajo na naše državno-barvne znake. Toda nič za to. Kdor more, prerije se v restavracijo, izpije osemindinarsko plehko kavo ali pa si odščipne del svojega provijanta. Moja prva pot je k postajenačelniku, k prometniku, k dežurnemu, k vozovnemu mojstru. Navzlic pravočasnemu uradnemu obvestilu in prošnji za separatne vozove dosežem le z grobo prijaznimi besedami po enournem beganju in izdatni zamudi vlaka dvoje posebnih vozov. Ne morem ravno reči, da so Zagrebčani vjudni in postrežljivi. Odhajamo.

Bosanski Brod

isti dan ob 5. popoldne.

Vožnja je bila, kolikor je to mogoče po teh prostranih, enakomernih in skoro nepreglednih ravninah, prijazna. V Sisku so naši fantje zapeli in zdi se, kakor bi vlak šel potem hitreje. Prišlo je do male diference med našim blagajnikom in železniškim sprevodnikom. Južna železnica daje ferijalcem namreč samo polovično vožnjo, a državna četrtinsko. Odtod ne-

sporazumljenje, ki je je plačala blagajnikova torba. Na postaji tu nas je čakal odposlanec Sokola, ki nam je na našo brzojavno prošnjo ljubezljivo preskrbel ceni obedi v kolodvorski restavraciji. Restavrater se vjudno opravičuje, da nam obeda ne more dati celo — zastoji. Na vratih Bosne — slovenski župan, G. P., štajerski Slovenec, živeč tu že nad 30 let nam radevolje pomaga pri postajenačelniku, da dobimo troje vagonov do Sarajeva. A eden izmed teh vagonov nima najpotrebnejšega skrivnega koticčka. Žal, drugih vagonov, zopet navzlic pravočasnemu našemu obvestilu ni na razpolago. Pa, tudi to dobro. Bosanski Brod je malo neposebno čisto polturško mesto, s krivimi bosanskimi ulicami, z živino na cesti, z delitečmi krčmami, z jagnjetino in velikimi hlebi. Nastopa večer. Zasedemo svoje vagone in vlak završi po svojem ozkem tiru v noč proti Sarajevu.

Sarajevo

1. julija, ob 7. zjutraj.

Minila je druga noč. Tema je zakrivala našo pot do zgodnjega jutra in neopaženo je bežala mimo nas reka Bosna in vse zanimive postaje do Vranduka, do Zenice.

Mladina je spala po svojih neudobnih vagonih, kakor mrtva, razmetana po klopih in po tleh, kakor drva. A ni je prebudiš inturo a prebudiš je ona litro z veselo, živo pesmijo. P'nilo je solnce izza gor in napačil je krasen, poletni dan.

Tja do Sarajeva tiščala je radovedne oči naša mladina na svežehladne vagon-ska stekla ter gledala skakajajočo Bosno, zelene gore, vitke minarete, turška pokopališča, belooblečene Bosanke in Bosance ter gladna jedla in pila od vsega, kar ji je skrbna domača roka pripravila na pot. Sarajevo! S pesmijo smo se pripeljali. Na postaji zastopnika »Slovenskega kluba«, ki ju naši iskreno pozdravljajo. A Sarajevo je za nas še danes nedotakljivo. Ili moramo do Mostarja, kajti v Sarajevu je do 9000 skautov in ni mesta niti za naša telesa, niti za našo pesem. Vedeli smo to že prej, vedeli smo pa tudi, da se iz Mostarja vrnemo sem nazaj. Po nemalem prerekanju z dežurnim mojstrom se mi posreči rekvirirati dva vagona, kajti tu je treba presesti. Odtrgal sem se za minuto in izpil prvo turško kavo. Domenil sem se z g. H. zastopnikom »Sl. kluba« v ede našega prihoda v Sarajevo glede stanovanj, koncerta in vsega, kar je potrebno in vlak je že jel sopihati proti Mostarju. Do svidenja, Sarajevo!

Mostar.

Isti dan zvečer.

Krasna, divjeromantična, ki nima sebi enake, je ta vožnja od Sarajeva do Mostarja. Strme gore, nepregledni prepadi, sive gromade skal, drveča Neretva, južno solnce, fige, granatna jabolka, Kršna Hercegovina. Mladina nemo začudena molči in gleda. Tam v zadnjem vagonu sta dva Norvežana kinematografirala vso divjo pot. Pa je tudi vredna tega. Na Mostarskem kolodvoru narod. Proti nam se vsule večja gruča savnostno oblečenih gospodov, se predstavljaj, se smehljaj, pozdravljaj. G. Šimunc, predsednik UJU, Muršel Solejman, šol. nadzornik, Fr. Bruck, tajnik UJU, Djuro Kramer, Semir itd. itd. Vsi dobri, ljubeznivi, ki nas vze-mo pod svoje okrilje, nam stiskajo roke, pozdravljajo. Odzdravljamo in pevski zbor odda svojo vizitko z veselo zapeto pesmijo. Legitimira! smo se dostojno in Mostar zadovoljno kima. Prva pot v prenočišča. Dekleta v mohamedanski konvikti »Gajret«, fantje v konvikti »Prosvete«. Takoj nato v kopelj. To je kopališče, ki mu ga nima baje srednja Evropa para-Razkošno, široko, udobno, kraljevsko. Osvežili smo se po skoraj dvanedevni vožnji ter jo čili mahnilo po zanimivem Mostarju. Mostar, a ne Mostar je ime prastaremu mestu z rdečimi strehami, z neštevilnimi džamijami, z zeleno Neretvo in Radeboljo, z južnim solncem, z vročo »žilavko« in težko »batino«.

Ves čas našega bivanja hranili smo se na dokaj cen način v hotelu »Neretva«, ki ga nam je priporočilo ljubezljivo Mostarsko učiteljstvo. Da! Nikjer nam tudi učiteljstvo ni šlo tako iskreno in radevolje na roko, kot tu. Ono in g. Kramer, dobrodušen, ljubezniv, živahen Mostarski muzik aranžirali so nam oba koncerta, tako v dvorani hrv. pev. dr. »Hrvoje«, kakor drugi dan v hotelu »Neretva«. Naš prvi koncert je presenetil nas in Mostarčane. Šele sedaj smo se dodobra prepričali, da res nekaj znamo in da na to smemo biti ponosni. Vsi Mostarčani vprek so nam zatrievali, da tako discipliniranega zboru in tako jasnotočnega, zvonega in gibkega petja še niso nikdar čuli. Iz ošabnosti svoje rečem: Verujem! Nočevali smo v precej »živahnih« konviktih po